

[Christophersen]

selvstændighed og sikkerhed er bragt i fare. Den frie besejling af Den persiske Golf og dermed Vestens adgang til sine energiforsyninger er blevet udsat for risiko. Krigen mellem Irak og Iran er klart et symptom på, hvorledes der nu er opstået en konkurrence om at udfylde det magtpolitiske tomrum, som den iranske revolution har efterladt sig.

Hvad værre er: denne udvikling har ført til, at hele Det indiske Ocean nu er blevet forvandlet til et område, hvor stormagterne tvinges til at være militært til stede. Dermed er også en lang række østafrikanske lande bragt lige ind i storpolitikens centrum. USA og Sovjetunionen konkurrerer i dag om base-retigheder og andre militære faciliteter i Etiopien, Somalia, Aden, Kenya, Egypten, Libyen og Moçambique. Vi ser, hvordan man på den arabiske halvø også aftvinger de enkelte stater en stillingtagen i Øst-Vest-forholdet, og selv et land som Indien er klart i højere grad kommet ind i storpolitikens centrum.

Nu ved jeg, at statsministeren netop har besøgt Indien, og jeg går ud fra, at han ikke kun har redet på elefanter, men at han også har haft lejlighed til at udveksle synspunkter med den indiske regering. Jeg går ud fra, at han ved den lejlighed måske har erfaret noget om, hvad det er for et program, præsident Bresjnev skal igennem i løbet af de 10 dage, han nu i nær fremtid skal være i Indien. Jeg håber, at den danske statsminister meget stærkt har betonet vigtigheden af, at Indien nu ikke engagerer sig klart og umis-kendeligt på den ene side af det store politiske skel i verden.

Det er på grund af dette iranske sammenbrud og alle konsekvenserne af det, at den sovjetiske intervention i Afghanistan har fået en international betydning. Det er kombinationen af Irans militære og politiske sammenbrud og Sovjets militære indrykning i nabolandet Afghanistan, der har givet den afghanske krise dens farlige dimension. Det er virkningerne heraf, som nu også når til Vesteuropa. Den største og den mest langtrækkende virkning er klart den, at USA nu tvinges til i højere grad end før at være militært til stede i Det mellemste Østen, i det vestlige Asien, og dermed også tvinges til at omdisponere forsyninger og forstærkninger i en sådan udstrækning, at der automatisk falder en større forpligtelse tilbage på de vesteuropæiske lande til at bruge flere penge og

flere folk på deres eget konventionelle for-svar.

Det kan også udtrykkes sådan, at hvis USA i 1978 følte, at der var behov for en årlig forøgelse af forsvarsbudgetterne med 3 pct. i NATO-landene, så vil denne forpligtelse og dette behov ikke være mindre i dag, tværtimod. Jeg synes, der er grund til at understrege, at den afghanske krise på grund af den sammenhæng, den er anbragt i i det vestlige Asien, allerede har fået umiddelbare konsekvenser, ikke alene for situationen i Vesteuropa, men også for Danmarks egen sikkerhedspolitiske situation. Vi har næppe fået en bedre illustration af, hvorledes den europæiske afspændingsproces direkte er afhængig af begivenheder i den øvrige verden.

Det er klart, at Øst-Vest-forholdet af disse grunde er undergået en forværring i 1980, og det er lige så klart, at den forværring kun kan bringes til ophør, hvis den sovjetiske ledelse vil indse sammenhængen i de internationale politiske forhold. Det er muligt, at den vil det. Jeg tror i og for sig ikke, at Sovjetunionen tilstræber et stormagtsopgør. Jeg tror, at mange af dens bestræbelser i langt højere grad er udtryk for en ekstremt høj prioritering af nogle sikkerhedspolitiske synspunkter. I en vis forstand kan man tale om et Sovjet, der søger at beskytte sig mod en omverden, som man stadig har svært ved at forstå, og hvis hensigter man ikke føler sig sikker over for. Det er dette, som kombineret med ønsket om at udfylde magtpolitiske tomrum er en virkelig risiko. Derfor er et afgørende problem for os også at overbevise Sovjetunionen om, at det også i sin egen selvforståede interesse må ophøre med at træffe beslutninger, der som kædereaktioner fører til ustabile forhold overalt i verden. Det er muligt, at udviklingen i Østeuropa i 1980'erne kan bidrage til, at denne erkendelse trænger igennem.

Det alvorligste problem i Europa overhovedet er efter vores opfattelse det ustabile og alene på magt baserede forhold mellem Sovjetunionen og dens østeuropæiske allierede. En række østeuropæiske lande er tvunget ind i en alliance med Sovjet og er blevet påtvunget et politisk og økonomisk system, som ikke er i stand til at løse befolkningernes virkelige problemer. Der er en slående mangel på personlig frihed og politisk demokrati, men der er også en mangel på elementære